

ZICHT OP HET MAAKPROCES

Theatermakers kunnen zowel geïnspireerd als getroffen raken door kansenongelijkheid. Voor 'Achter de Schermen', een rubriek over het maakproces, spreekt Kunstzone met theatermakers Pepijn Smit en Noah Janssen. Pepijn neemt met het Leidense stadsgezelschap PS|theater kansenongelijkheid in het onderwijs onder de loep. Jonge maker Noah krijgt via het initiatief Oproer kansen om zijn vernieuwende werk te laten zien.

AUTEUR HENK LANGENHUIJSEN

PS|theater

"Sommige sterren kun je pas zien als je echt hebt leren kijken. Iemand zal het hen moeten leren." Met deze woorden eindigt *MOED*, een theatervoorstelling van Mahfoud Mokaddem. In deze solo vertelt hij een persoonlijk verhaal over zijn ervaringen als docent op het mbo. Met *MOED* geeft hij jongeren zichtbaarheid en laat hij zien waar het onderwijs wringt. De voorstelling is de komende tijd gelukkig weer te zien op scholen en in theaters.

De voorstelling is geregisseerd door Pepijn Smit, artistiek leider van stadsgezelschap PS|theater in Leiden. Het verhaal raakt Pepijn ook persoonlijk: "De voorstelling gaat over niet gezien worden. Zo'n twintig

procent van de jongeren voelt zich niet thuis op school. Hoe moeten die zich later ooit in onze samenleving thuis voelen?"

"Voor mij is het inmiddels vanzelfsprekend om kansenongelijkheid onder de loep te nemen", vertelt Pepijn. "Ik ben in 2008 afgestudeerd aan de theateropleiding in Amsterdam, maar kom oorspronkelijk uit de omgeving van Leiden. Na mijn afstuderen werd ik gevraagd om hier als jonge maker aan de slag te gaan. Toen ben ik met een bakfiets door de stad gegaan om in de wijken verhalen op te halen. Die hebben we in allerlei theaterprojecten op locatie aan de bewoners teruggegeven. De verhalen van die mensen hebben mijn

ogen geopend en mij niet meer losgelaten."

Theater als middel

Zonder dat Pepijn het zich realiseerde, maakte hij een sociaal-artistiek project. Dat werd de basis voor wat hij nog steeds doet. De afgelopen jaren maakte hij onder meer een drieluik over kansen in het onderwijs: *TWAALF*, *ZESTIEN* en *EENENTWINTIG*. De voorstelling *MOED* is een voorlopig slotstuk. "Een grote kracht van theater is dat het perspectieven kan laten kantelen, zodat mensen anders naar de wereld gaan kijken. Theater biedt erkenning aan veel mensen en mag tegelijkertijd schuren. Daardoor brengt het een gesprek op gang."

steeds meer gaan omarmen. Het betekent niet dat je kwalitatief geen mooie voorstellingen kunt maken. Ik zie ook dat we echt iets kunnen veranderen. Zo hebben we onlangs *DE ONMISBAREN* gemaakt, een voorstelling over mensen die bij een sociale werkplaats actief zijn. Dat heeft zelfs beleidsverandering opgeleverd."

Oproer

Voor startende theatermakers is er vaak niet meteen een podium, al lijkt dat soms anders. Er zijn immers meerdere festivals voor jong talent: in Den Bosch is er Festival Cement, Delft en Amsterdam hebben hun Fringe Festival en Rotterdam het Lab-Z

Volgens Pepijn is hij opgeleid met het idee dat kunst een doel op zich is en het maken van autonome kunst is het hoogste haalbare. "Theater als middel werd een beetje vies gevonden. Dat vond ik aanvankelijk ook, maar bij PS|theater ben ik het

Festival. Daarnaast is er een rondreizend Café Theater Festival en zijn er enkele kleinere springplanken. Ook zomerfestivals als Oerol en Festival Boulevard zien jonge makers graag in hun midden. Maar de sector staat onder financiële druk en opkomende makers

1 en 2. *MOED* (2024) Mahfoud Mokaddem Theater De Vaillant. Foto Martijn Beekman.

achter

'Ik wil een vergrootglas op mijn eigen kwetsbaarheid leggen.'

– Noah Janssen

hebben meer nodig, volgens de productiehuizen achter Oproer.

Dit nieuwe landelijke initiatief maakt zich sterk voor opkomende makers die op zoek zijn naar speelplekken en publiek. Acht productiehuizen besloten hun krachten te bundelen: Likeminds, Podium Bloos, Werkplaats Walhalla, Karavaan, Via Zuid, Theater de Generator, De Nieuwe Oost, Grand Theatre en Explore the North. Elk productiehuis mag één maker introduceren. Zo kwam Theater de Generator uit Leiden met *Nul* van Dylan Nieuwland, opgeleid aan de MBO Theaterschool in Rotterdam. *Nul* presenteert interessante vragen en bespiegelingen over het verschil tussen mbo en hbo.

Noah Janssen

Via Zuid, de talentontwikkelingsorganisatie voor de podiumkunsten in Limburg, gaf regisseur Noah Janssen de kans zich te laten zien. Noah: "Ik ben gevraagd en daar spreekt vertrouwen uit. Dat komt ook omdat Via Zuid mij al enkele jaren volgt en ondersteunt." Over zijn voorstelling vertelt hij: "*Het huis* is een beeldende, fantasierijke voorstelling die schommelt tussen realiteit en verbeelding. Twee door het leven getekende mensen zijn op zoek naar houvast in een onvoorspelbare wereld. Afsesneden van anderen hebben ze alleen elkaar. Hun ontmoeting vormt het vertrekpunt van een reis door een werkelijkheid die herkenbaar maar ook

aangenaam absurd is. Ze eten, vervelen zich, spelen, raken vast – en toch blijven ze samen bewegen. Tegelijkertijd worden ze gedwongen om afstand van elkaar te nemen. Het is een zoektocht naar de betekenis van eenzaamheid en verbinding. En hoe je dat invoelbaar maakt."

Kwetsbaarheid tonen

In de voorstelling toont Noah zijn voorkeur voor het absurde en zijn verlangen om te filosoferen en diepere lagen te doorgronden. "De afgelopen jaren heb ik vooral locatievoorstellingen gemaakt, bijvoorbeeld over mijn vader die steenhouwer was en grafstenen maakte." Noah houdt van taal, maar maakt toch vooral beeldend theater en zit daarmee in een bepaalde niche. Ook omdat zijn voorstellingen minder duidelijk op de actualiteit zitten of maatschappelijk engagement uitdragen. "Ik ben meer op zoek naar

Noah Janssen. Foto Xaveer May.

algemene waarden en de betekenis van gedrag. En ik wil ook een vergrootglas op mijn eigen kwetsbaarheid leggen. Mijn ziel moet zichtbaar zijn, vind ik.

Het huis (2025) Noah Janssen. Foto Qijt van Boheemen.

Theaters zijn terughoudend met het boeken van zo'n voorstelling en juist daarom is een theatertour via Oproer belangrijk."

Noah is in 2022 afgestudeerd aan de theateropleiding in Maastricht. "Aanvankelijk voelde ik mij in die extraverte wereld niet thuis en vond de opleiding doodeng. Ik durfde niet meer en kreeg een paniekaanval. Ik ben toen gestopt en het jaar daarop weer opnieuw begonnen. Achteraf ben ik blij dat het zo is gegaan, omdat ik mij toen niet langer achter iets hoefde te verschuilen. Dat

zou niet goed zijn geweest voor mij en mijn werk."

In de nabije toekomst moet Noah op eigen benen zien te staan, via een eigen stichting financiële

middelen aanvragen en voorstellingen maken die geregeld op veel plekken te zien zijn. "Misschien ga ik op zoek naar een producent die met mij wil samenwerken. Of ik ga iets anders doen, dat kan natuurlijk ook. Dat is nu allemaal nog onzeker en hangt ook af van hoe het publiek reageert. De komende tijd wordt mijn toekomst duidelijker." ●

www.pstheater.nl
www.mokaddem.nl
www.noahjanssen.nl

de schermen